

«БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО ЧАСУ»

***НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ***

07 березня 2025 року

Тернопіль 2025

УДК 08: 37.014
Б 39

Б 39 Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції, 07 березня 2025 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук, М. І. Чорна. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2025. 566 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 07 березня 2025 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 1 від 07.03.2025 р.)*

УДК 08: 37.014

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

***БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО ЧАСУ***

07 березня 2025 р.

Корман М. М. Соціально-психологічна безбар'єрність освітнього простору.....	с. 76
Кульчицька О. М. Сучасні підходи до охорони праці в закладі освіти....	с. 78
Матвєєва Н. О. Основні аспекти організації безпечного освітнього середовища в умовах війни.....	с. 82
Михалюк А. М. Креативність та інновація: сучасний науковий дискурс..	с. 87
Михалюк І. М. Новітні виклики навчання дітей: дистанційне та змішане навчання.....	с. 91
Носко О. О. Ключові аспекти діяльності керівника закладу освіти з питань забезпечення пожежної безпеки.	с. 95
Олійник О. Й. Виклики системи освіти в умовах війни крізь призму НМТ-2024 студентів фахової передвищої, вищої освіти.....	с. 101
Стовбур Л. М., Лисенко Н. І. Нормативно-правові засади створення безпечного освітнього середовища.....	с. 107
Стрельников В. Ю. Безпечне освітнє середовище і сучасні стратегії розвитку системи позашкільної освіти.....	с. 112
Турчина А. К., Атрощенко Т. О. Теоретичні аспекти проблеми формування культури батьківства у взаємодії закладу дошкільної освіти з молодими сім'ями.....	с. 116
Юдіна О. В. «Дорожня карта» супроводу дитини з особливими освітніми потребами в системі інклюзивної освіти.....	с. 121
Якимчук А. Ю. Освітнє середовище у сфері надання послуг ветеранам війни.....	с. 127
Яцишин І. В. Цифровізація закладу освіти: ключові аспекти.....	с. 132

СЕКЦІЯ 2. БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА І ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

8. Стрельніков В. Ю. Створення здоров'язберезувального і безпечного освітнього середовища в закладах неперервної освіти в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. «Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти»* / За заг. ред. Ю. Д. Бойчука. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. 629 с. С. 235–239.

9. Стрельніков В. Ю. Ознаки неперервної освіти, яка стимулює індивідуальну освітню траєкторію педагогів закладів позашкільної освіти в умовах війни. *Вдосконалення позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 19 берез. 2024 р.) / За заг. ред. Т. С. Плачинди. Кропивницький : ПП «Поліум», 2024. 290 с. С. 281–285.

10. Lebedyk L. V. Possibilities of application of the a person-centered approach in the training of teachers of out-of-school education institutions. *Scientific World Journal Issue*. No19. Part 4 May 2023. P. 42–51.

11. Vorona L., Babenko I., Lebedyk L., Barbinova A., Khomenko L. Development of managerial competencies of specialists of out-of-school education institutions by means of digital technologies in the conditions of distance educational inclusive environment. *Scientific Herald Uzhhorod Univ Ser Phys*. 2024. № (55). P. 1314-1323. DOI: 10.54919/physics/55.2024.131st4

УДК 008-043.83:173.5-055.52:373.2.064.1

Турчина Анастасія Костянтинівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна
освіта Мукачівського державного
університету, м. Мукачево;

Науковий керівник:

Атрощенко Тетяна Олександрівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього
менеджменту Мукачівського державного
університету, м. Мукачево

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВСТВА У ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З МОЛОДИМИ СІМ'ЯМИ

Державна політика в галузі освіти підкреслює вагому роль сім'ї у вихованні дітей. Так, Закон України «Про дошкільну освіту» (далі – Закон) наголошує на тому, що батьки є повноправними учасниками освітнього процесу у сфері дошкільної освіти [3]. Серед засад державної політики та принципів освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти (стаття 4 Закону) виокремлено «пріоритет сімейного виховання дитини, педагогічне партнерство

сім'ї та закладу дошкільної освіти» [3]. Вагомими є положення Закону, задекларовані у статті 14 «Педагогічна підтримка батьків дитини»: 1) батьки дитини дошкільного віку мають право на отримання педагогічної підтримки; 2) педагогічна підтримка батьків дитини може надаватися шляхом консультацій (педагогічних (методичних), психологічних, інформаційних тощо), проведення освітніх заходів (курсів, семінарів, тренінгів тощо), надання інформації про навчально-методичне забезпечення для здобуття дошкільної освіти; 3) методичні рекомендації щодо змісту та порядку надання педагогічної підтримки батькам дитини надає центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки [3].

Однією з ідей, покладених в основу Базового компоненту дошкільної освіти, є ідея «солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку» [6], а одним із базових принципів його реалізації – «соціально-педагогічне партнерство громади та всіх учасників освітнього процесу (засновників закладів освіти, батьків або осіб, які їх замінюють, керівників та працівників закладів дошкільної освіти, фахівців, що надають освітні послуги дітям дошкільного віку, інших фахівців)» [6]. У документі також зазначено, що «ключові компетентності під час здобуття дошкільної освіти формуються за різними освітніми напрямками, які визначають зміст роботи закладу дошкільної освіти через організацію педагогом базових (основних) видів діяльності, які збагачують досвід дитини та реалізуються як особистісне надбання дитини (результат розвитку) за підтримки батьків в умовах родинного виховання» [6].

Сім'я, як стверджує Н. Шевченко, є «первинним виховним середовищем дитини, де формується система цінностей та норм поведінки, де дитина вчиться бути відповідальною особистістю та громадянином» [8, с.11]. Погоджуємося, що «виховання дитини в сім'ї має спрямовуватися на розвиток її особистості,

поваги до прав, свобод людини та громадянина, на підготовку дитини до свідомого життя у соціально-правовому суспільстві» [8, с.11].

Слушною є думка Н. Кошечко, що «актуальною проблемою для українського суспільства в особі батьків, спеціалістів, педагогів, громадськості є не тільки загальне глобальне питання про те, до якої міри є щасливим дитинство сучасних підростаючих поколінь та як його таким зробити, і наскільки ефективно дорослі піклуються про дітей, а й, що є більш суттєвим, якою особистістю – конструктивною, гармонійною, успішною чи деструктивною – стає молода людина, який позитивний чи негативний досвід міжособистісних стосунків, спілкування, розв'язання конфліктів, соціальної поведінки вона засвоює» [4, с.25]. Відомо, що дитина більшу частину свого часу проводить у сім'ї, а її перші кроки життя, коли закладаються основи особистості – дуже вагомі. Н. Кошечко акцентує увагу на тому, що дитина хоч і народжується «*tabula rasa*», проте «вже має своєрідну програму розвитку, яка закріплена в її генетичному коді. І це не тільки фізіологічні дані, а й основні особливості темпераменту, від якого залежить майбутній характер особистості й який є базою для її формування» [4, с.27]. Погоджуємося з авторкою, що не тільки набір спадкових ознак визначає в подальшому поведінку дитини, а вплив батьків та оточення. Саме тому питання взаємодії ЗДО та сім'ї не втрачає своєї актуальності, а в умовах сучасних викликів – потребує особливої уваги з боку науковців і практиків.

Взаємодія із молодими сім'ями за умови систематичності, створення довірливих й рівноправних взаємовідносин, перетворюється у співробітництво [1, с.263]. Співробітництво, згідно із трактуванням Т. Пагути, – це «сукупність мети, завдань, форм, методів, принципів, засобів та змісту як взаємопов'язаних компонентів, які сприяють згуртованості між педагогічним колективом закладу дошкільної освіти та молодого сім'єю» [5].

Мета співробітництва, на думку Н.Трофайли, «не повинна обмежуватись якісним виконанням соціального замовлення щодо нагляду, виховання та

навчання дітей, яких сьогодні хочуть бачити конкурентоспроможними та максимально підготовленими до навчання у школі. Важливою у співпраці з кожною сім'єю є допомога батькам зрозуміти і сприйняти сучасні гуманістичні ідеї та орієнтири, які ґрунтуються на повазі до особистості дитини, турботі про її всебічний розвиток» [7, с.116]. Авторка переконана, що такий підхід передбачає сприйняття дитини як унікальної особистості, визнання її прав, ставлення до неї як до суб'єкта з власними потребами [7, с.116]. Щоб батьки стали активними помічниками та однодумцями вихователів, Н. Трофаїла закликає залучити їх до життя дитячого садка, постійно тримати в курсі всіх подій. Оскільки робота із сім'єю є складним завданням як в організаційному, так і в психолого-педагогічному аспектах, то авторка закликає заклад дошкільної освіти стати відкритим закладом, де батьки не тільки спостерігають за освітнім процесом, а й беруть активну участь у його житті, здійснювати вплив на розвиток педагогічної культури батьків; спонукати до пильнішого вивчення запитів, потреб і вимог сучасної сім'ї, до розширення форм взаємодії з батьками чи особами, які їх замінюють [7, с.117].

Погоджуємося з Н. Вахняк, що «ефективність співробітництва, будь-якої взаємодії полягає не лише в систематичному спілкуванні між суб'єктами, а також у побудові взаємодії задля формування культури батьківства» [1, с.263]. Поняття «культура батьківства» авторка розуміє як «підготовленість батьків до виховання дітей в умовах сім'ї, яка характеризується певною сумою знань з психології, педагогіки, фізіології, гігієни, вміннями та навичками, набутими в процесі виховання дітей та догляду за ними» [1, с.263]. При цьому, основними параметрами педагогічної культури молодих батьків визначено моральну культуру, культуру мислення, культуру мовлення, комунікативну культуру, дидактичну культуру, культура праці, культура рухів, фізична культура, естетична культура та екологічну культуру [1, с.263]. В. Глушич вважає, що культура батьківства «характеризується такими складовими, як: пробуджений інстинкт материнської і батьківської поведінки, усвідомлення родинних

цінностей як смисложиттєвих, розуміння батьківської ролі як способу творчої самореалізації і служіння кожного – цілому, батьківське почуття любові, жертвності і прийняття кожної дитини, адекватна батьківська позиція до потреб і особливостей поведінки дітей, батьківська відповідальність і компетентність, активна педагогічна і культуротворча позиція, діяльний підхід до освоєння і передачі дитині традиційних культурних уявлень» [2].

У нашому дослідженні акцентуємо увагу саме на молодих сім'ях, оскільки саме вони найбільше стикаються з низкою викликів, серед яких: недостатній досвід батьківства/материнства – багато молодих батьків виховують свою першу дитину і можуть відчувати невпевненість у своїх батьківських здібностях; дефіцит часу та енергії (молоді батьки часто поєднують виховання дитини з кар'єрним зростанням); відсутність необхідних знань; фінансові обмеження (молоді сім'ї часто мають обмежений бюджет, що може впливати на їхні можливості забезпечити дитину всім необхідним) та ін.

Як слушно відзначає Н. Вахняк, «більшість молодих сімей усвідомлюють потребу у кваліфікованій та доброзичливій допомозі з боку вихователів і саме цим пояснюється необхідність педагогічної просвіти батьків щодо сімейного та суспільного дошкільного виховання» [1, с.263]. Авторка акцентує увагу на тому, що «тільки завдяки відповідальній просвітницькій роботі педагогів ЗДО можна досягти ефективності у формуванні культури батьківства молодих сімей, налагодити партнерські стосунки, які б гарантували всім учасникам освітнього процесу рівність у розв'язанні спільних задач, право на активну та конструктивну позицію, актуалізувати педагогічний потенціал молодої сім'ї, плекати свідоме ставлення до материнських та батьківських функцій, збагачувати виховні уміння молодої сім'ї та підтримувати упевненість батьків у своїх педагогічних можливостях» [1, с.265].

Отже, формування культури батьківства – це цілеспрямований процес, спрямований на розвиток у батьків необхідних знань, умінь та навичок для ефективного виховання, освіти та всебічного розвитку дітей. Уважаємо, що

саме взаємодія закладу дошкільної освіти з молодими сім'ями відіграє ключову роль у цьому процесі, оскільки забезпечує набуття необхідних знань, обмін досвідом, підтримку та спільну роботу над вирішенням поставленого завдання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Вахняк Н. В. Сучасні підходи до формування культури батьківства у взаємодії дошкільного навчального закладу з молодією сім'єю. Педагогіка вищої та середньої школи, 2013. Вип. 37. С. 262 – 265.
2. Глушич В. В. Суть поняття «культура батьківства» в Україні й США. Теорія та методика навчання та виховання, 2014. Вип. 36. С. 37 – 44.
3. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
4. Кошечко Н. В. Спілкування при конфлікті з дитиною: прийоми партнерського діалогу без потреби психологічного захисту. Діти – батьки – сім'я. Київ: Видавництво «Науковий світ», 2006. Вип. 5. С.25 – 34.
5. Пагута Т. І. Співробітництво вихователів дошкільних закладів із сім'єю по вихованню дошкільників в дусі миру: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки». Київ, 1997. 24 с.
6. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція. Наказ МОН України № 33 від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
7. Трофаїла Н. Співпраця закладу дошкільної освіти та сім'ї у вихованні дітей. Інноваційна педагогіка, 2019. Вип.12 (2). С.114 – 117.
8. Шевченко Н.Ю. Права дитини – права батьків. Діти – батьки – сім'я. Київ: Видавництво «Науковий світ», 2006. Вип. 5. С.11 – 17.

УДК 376-056.2/.3(477)

Юдіна Олена Вікторівна,
викладач кафедри теорії й методики
виховання, психології та інклюзивної
освіти КВНЗ «Херсонська академія
неперервної освіти», завідувач ресурсного
центру підтримки інклюзивної освіти,
м. Херсон

«ДОРОЖНЯ КАРТА» СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Системний психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти є важливим компонентом забезпечення

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>